

VÝZVA LÉKAŘE USA

k národní akci pro prevenci a omezování pití alkoholu u nezletilých

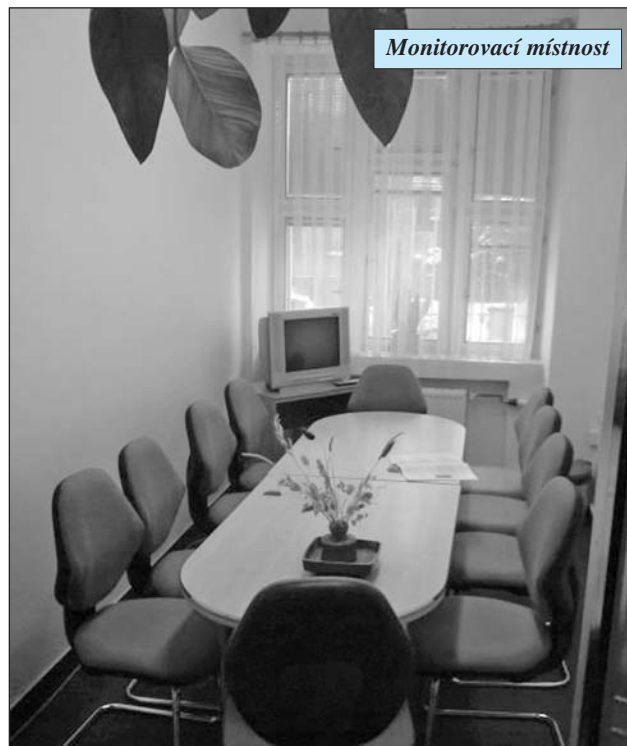
Úvodem je třeba uvést, že nezletilými se v USA míní osoby pod 21 let, tedy do věku, od kdy je možné oficiálně kupovat a konzumovat alkohol. Ve zmíněné výzvě se konstatuje, že alkohol se podstatným způsobem podílí na násilí a úrazech. Jen v důsledku úrazu pod vlivem alkoholu umírá ročně v USA kolem 5000 nezletilých. K dalším rizikům patří otravy, rizikové sexuální chování pod vlivem alkoholu, rychlý rozvoj závislosti a poškození vyvíjejícího se mozku nezletilých. Nepřekvapuje, že dospívající, kteří více pijí alkohol, mívají také horší školní prospěch.

Podstatná je skutečnost, že problémům, způsobeným alkoholem u dospívajících, lze předcházet, a to na úrovni rodiny (např. přiměřený rodičovský dohled), školy i širší společnosti. Prevence by měla začít ještě před pubertou, měla by být systematická a dlouhodobá, jednotliví aktéři by měli spolupracovat. Kromě toho se doporučuje omezovat prodej alkoholu na určitých místech, zákaz sponzorování akcí pro mládež alkoholovým průmyslem, striktní dodržování zákonů, které zakazují prodej alkoholu nezletilým, omezování reklamy a zvýšení ceny alkoholu pro dospívající. Cenou alkoholu se nemyslí jen finanční stránka, ale i nižší dostupnost, tedy i větší námaha spojená s opatřováním a také větší riziko postihu ze strany rodičů nebo společnosti. Důležité je také vytvářet pro nezletilé bezpečná prostředí bez alkoholu. Nezletilým, kteří mají problémy s alkoholem, je třeba včas poskytnout pomoc – vhodné je např. posilování motivace k abstinenci nebo práce s rodinou (Call to Action, 2007).

A u nás?

Spotřeba alkoholu na jednoho obyvatele je u nás podle materiálů OECD v porovnání s USA téměř o třetinu vyšší. V České republice se také mnohem častěji objevuje opilstost u šestnáctiletých (Csémy a Nešpor, 2001). Hlavní lékař USA uvádí, že prevence problémů působených alkoholem u dospívajících, je celonárodní odpovědností. To platí tím spíše v České republice.

Prim. MUDr. Karel NEŠPOR, CSc.
Národní koordinátor
Evropského akčního plánu o alkoholu
Světové zdravotní organizace
PhDr. Ladislav CSÉMY
Psychiatrické centrum Praha

Zřizování speciálních VÝSLECHOVÝCH MÍSTNOSTÍ pro dětské oběti a svědky Policie ČR

Obecné cíle:

- posilování práv dětí – obětí svědků trestné činnosti – cestou zamezení sekundární viktimizace v rámci trestního řízení,
- posilování zákonnosti a kvality úkonů v trestním řízení, kde děti vystupují jako oběti či svědci.

Konkrétní cíl:

Výbudovat v rámci Policie ČR speciální výslechové komplexy pro dětské oběti a svědky, které budou:

- upraveny a vybaveny tak, aby vzbuzovaly uklidňující a nestresující atmosféru (vyslychané dítě tak nebude traumatizováno pobytem v nehostinné místnosti policejní služby),
- vybaveny monitorovací audio a videotechnikou, umožňující kvalitní záznam výslechu,
- nabídnou prostor pro státního zástupce, soudce, soudního znalce, psychologa či obhájce, aby mohli výslech na místě sledovat a přitom svojí přítomností výslech nenarušovali,
- dostupné ve všech krajích ČR,
- případně doplněny pomocnými prostorami (herna, čekárna).

Závazky k budování

Úmluva o právech dítěte z roku 1990 v článku 3 ukládá přednostně zohledňovat zájem dítěte. Dále ukládá státním institucím, odpovědným za péči a ochranu dítěte, zabezpečit vysoký standard zdraví a bezpečnosti.

Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte, která se týká prodeje dětí, dětské prostituce, dětské pornografie, přijatý rezolucí Valného shromáždění č. 54/263 ze dne 25. května 2000, zejména v článku 8 upozorňuje na zvláštní zranitelnost dětí a ukládá poskytovat během trestního řízení takové služby, které zajistí bezpečnost, zdraví a reintegraci dítěte.

Ekonomická a sociální rada OSN ve své rezoluci č. 20 z roku 2005 přijala speciální Zásady spravedlnosti ve věcech týkajících se dětských obětí a svědků zločinu a vyzvala členské státy k jejich

Technická místnost

Pracovní místnost

naplňování. Článek 14 konstatuje, že „Veškerý kontakt popsaný v těchto Zásadách musí být prováděn způsobem, který je citlivý k dítěti, ve vhodném prostředí, které zohledňuje zvláštní potřeby dítěte, v míře odpovídající schopnostem, věku, inteligenční vyspělosti a vývojového potenciálu dítěte“.

Z domácích koncepčních dokumentů se otázce budování speciálních výslechových místností věnuje Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí. Poslední aktualizace na léta 2004 – 2006 (přijata usnesením vlády České republiky č. 949 ze dne 16. srpna 2006) ukládá vypracovat standardy vybavení a zabezpečit systémové financování budování těchto místností.

Význam dokumentace a videozáznamu

- kdykoli v průběhu trestního řízení je možno objektivně přezkoumat dodržení zákonných podmínek výslechu, vedení výslechu;
- zlepšuje objektivnost protokolace výslechu – přesný záznam slovního vyjádření vyslýchané osoby, zachycení neverbálních prvků komunikace;
- umožňuje úplnost, včasnost protokolace;
- poskytuje podklad pro vypracování znaleckého posudku z oboru psychiatrie (ve smyslu ust. § 118 tr. ř., z oboru psychologie ve smyslu ustanovení § 405/1 tr. ř. – posouzení sociální úrovně osobnosti vyslýchaného, odborné hodnocení obecné a speciální věrohodnosti vyslýchaného.

Taktika výslechu obětí

Specializovaná výslechová místnost umožňuje navázání kontaktu s obětí, což je nesmírně důležité právě z hlediska taktiky výslechu. Je možné využít tzv. herny, kde se zjišťuje psychosociální úroveň dítěte, stupeň komunikačních dovedností a výrazových prostředků, momentální naladění dítěte, vztah k cizí osobě, příprava na výslech, vysvětlení důvodu výslechu dítěti.

Principy zřízení výslechových místností

Specializovaná výslechová místnost je vhodně uspořádané a technicky vybavené pracoviště, zajišťující maximální autenticitu prováděného úkonu a jeho přesnou dokumentaci. Je určena pro víceúčelové využití, primárním cílem je však minimalizace sekundární viktimizace dítěte a obětí trestného činu.

Prostory

- dvě místnosti – výslechová místnost (pracovní), která svým uspo-

řádáním a vnitřním vybavením odpovídá požadavkům na vhodné prostředí pro práci s dítětem,

- technická místnost (monitorovací), která je vybavena audiovizuální a počítačovou technikou pro účely pořízení a zpracování záznamu, a to včetně výstupu na přenosová média. Dále je určena pro pasivní monitorování činnosti probíhající ve výslechové místnosti výhradně zúčastněnými osobami. Tím je naplněna dílce zákona (§ 102 tr. z.) a dítě je chráněno před negativními vlivy spojenými s vyšetřovacím úkonem,
- v nadstandardním provedení se může jednat o tři až čtyři místnosti (výslechová, monitorovací, technická, čekárna-herna).

Umístění

Umístění specializované místnosti v rámci policejní budovy či v jiném zařízení vychází ze specifických podmínek a možností P ČR a teritoriální polohy.

TECHNICKÉ VYBAVENÍ VÝSLECHOVÉ MÍSTNOSTI

Standard

V pracovní místnosti jsou umístěny kamery a mikrofony, případně počítač, digitální diktafon.

V technické místnosti je umístěna technologie pro ovládání a přepínání kamer, úpravy zvuku a pro pořízení obrazového a zvukového záznamu. Je zde počítač s možností zpracování pořízených záznamů, DVD rekordér a videorekordér, umožňující nahrávat záznam na DVD nebo kazetu VHS. Ke sledování nahrávaného záznamu slouží televizní přijímač. Místnost je dále vybavena tiskárnou k počítači, sluchátky. Doporučena je technika pro práci v terénu – videokamera, digitální fotoaparát. Místnosti jsou vybaveny demonstračními pomůckami „Já a Pája“.

Nadstandard

Časovač pro zobrazení data a času v nahrávaném obraze, zařízení pro přenos obrazu a zvuku do monitorovací místnosti (je-li zvlášť). V monitorovací místnosti lze umístit další televizor pro tzv. vzdálený monitoring, který umožňuje zúčastněným osobám (obhájce, zákonný zástupce, soudce atd.) sledovat nahrávání (zvukový a obrazový signál) v jiném traktu budovy bez rizika kontaktu s dítětem či narušování úkonu. Ovládací panel na stole operátora, umožňující nastavení polohy kamer a volbu optimální kamery pro záznam podle aktuálních podmínek.

Kvadrátor a televizor pro přenos obrazu ze všech kamer, přijímač bezdrátového přenosu zvuku pro možnost nahrávání zvukových instrukcí, např. pro psychologa pracujícího s dítětem, zúčastněnou osobu.

Interiér výslechové místnosti by měl být přizpůsoben dětské klientele (např. vymalování místnosti, hračky, obrázky, vhodný nábytek, knihy, dětská magnetická tabule, květiny, příp. videokazety) a dále tak, aby co nejvíce navozoval pocit bezpečí. Vybavení místnosti však nesmí vést k nežádoucímu rozptýlení pozornosti dítěte.

Postup programu

Vyhlášení programu bylo schváleno Republikovým výborem pro prevenci kriminality dne 22. února 2007. Na realizaci programu byla v roce 2007 vyčleněna částka do 2 500 000 Kč. Následně byly osloveny jednotlivé správy krajů Policie ČR s výzvou předložit projekty budování výslechových místností v rámci své teritoriální působnosti.

Zaslané projekty byly posouzeny a předloženy Republikovému výboru pro prevenci kriminality na jeho zasedání dne 31. května 2007. Republikový výbor pro prevenci kriminality následně schválil přidělení finančních prostředků na budování či zlepšování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky v následujících městech: **Praha, Příbram, Mnichovice (pro Okresní ředitelství policie Praha-venkov), Cheb, Most, Liberec, Hradec Králové, Trutnov, Brno, Olomouc, Jeseník a Slabeč (u Českých Budějovic).**

Již v roce 2006 byla vytvořena a otevřena moderní výslechová místnost v rámci P ČR Správy Severomoravského kraje v Kojeneckém ústavu v Ostravě.

Výhledy

Financováním výstavby dvanácti místností v roce 2007 program nekončí. Předpokládá se pokračování ve výstavbě místností i v roce 2008, a tedy dokončení základní sítě těchto místností v České republice.

Současně s budováním místností a jejich uváděním do provozu budou připraveny vzdělávací aktivity a postupně i vzdělávací materiály, aby policisté, kteří budou místnosti využívat, byli odborně dostatečně připraveni.

PhDr. Radim BUREŠ,
odbor prevence kriminality MV